

Kamenné památky Miletínska

Jan Nepomucký v Lázních

Barokní kaple svatého Jana Nepomuckého v Miletínských lázních je bezpochyby pozoruhodná architektonická památka. Svým umístěním a slohovou čistotou upoutá na první pohled každého návštěvníka tohoto polozapomenutého místa. A co teprve když nahlédne dovnitř a spatří oltář s postavou svatého Jana. Je proto s podivem, že na ni stát zapomněl a dosud ji nezařadil mezi chráněné kulturní památky.

Socha i s oltářem neznámého autora je prý vytesaná z jediného pískovcového balvanu. Její vznik souvisí s vybudováním lázeňského areálu, který v okolí zdejší studánky s léčivou vodou založila majitelka miletínského panství hraběnka Anna Marie z Kolovrat, rozená z Magni. S lázněmi měla velké plány, ostatně o účincích zdejší „zázračné“ vody, kterou hraběncin prastrýc Jiří Ferdinand z Oppersdorfu pravidelně užíval až do své smrti, slyšela jistě mnohé vyprávět. Pravděpodobně se též nechala inspirovat lesním areálem Betléma u Kuksu. Nepřekvapí nás proto pozornost, kterou věnovala lesnímu oltáři sv. Jana Nepomuckého: po dokončení jej přijel 31. května 1750 posvětit sám královéhradecký

biskup Jan Josef hrabě Vratislav z Mitrovic. Do oltáře byl při té příležitosti vložen mramorový oltářní kámen s ostatky svatých mučedníků a s pamětním nápisem:

Anno 1750 die 31 May Nos Joannes Josephus Dei et apostolicae sedis gratiae Episcopus Reginae Hradecensis suae utriusque cesareae regisque Majestatis intimis actualis Conisliarius et S.R. Imperii comitimus Wratislaw de Mitrowitz consecravimus hoc altare portatile et in eo reliquias Sanctorum Crescentii et Digniari Lucediani Benedictae et Clarae martyrum inclusimus.

V příštím roce se začala nad sochou stavět kaple, dokončená v létě 1752 a vysvěcená 30. července hradeckým kanovníkem Janem Janovským z Janovic, za účasti nového miletínského faráře Ignáce Dominika Baudiše a brusnického faráře Františka Neumanna. Kaple tehdy ještě neměla vížku se zvonkem, ta byla doplněna až v roce 1761, spolu s úpravou interiéru a polychromií oltáře.

Pokračování na str. 21

Socha Jana Nepomuckého je velmi působivá. Světec stojí na oblacích s krucifixem v levé ruce, u nohou má dva andělíčky a nad hlavou barokní baldachýn. Překvapivě působí jeho tvář – působí zdravě a civilně, velké výrazné oči mají přátelský výraz. Zdá se, že sochař se pokusil zachytit konkrétní tvář, kdo mu však stál modelem, to už se nedozvíme. Jistě to nebyl Karel Hynek Mácha, který se narodil až o 60 let později. Nicméně Máchův spolužák Josef Petera Třebihošťský (1810-1889) o svatém Janu z Miletínských lázní tvrdil, že právě on nejvíc vystihuje Máchovu podobu.

Oltář má klasicistní formu, je bez nápisu, rozeznat lze pouze rytý letopočet 1751. V horní desce je čtvercové vybrání, kde byl po vysvěcení uložen oltářní kámen. Kapli samotnou popsal v roce 1909 architekt Antonín Cechner jako kamennou, k jihu obrácenou stavbu na obdélném půdoryse, s eliptickým závěrem na jižní straně. „Severní průčelí, v jehož středu vede jednoduchý vchod v pískovcovém venýři, ukončeno jest nad hlavní římsou rovným štítem s volutami po stranách. Na rozích jsou zdi zesíleny toskánskými pilastry. Oken, v segmentu sklenutých, jest pět, dva páry v podélných průčelích a jedno nad vchodem. Vnitřek kaple, sedm metrů dlouhé, 3,7 metru široké a 5,7 metru vysoké, jest ve dvou obdélných polích zaklenut českou klenbou, v eliptickém závěru polokoulí. V koutech, šikmo otupených a uprostřed podélných zdí vystupují jednoduché pilastry toskánské.“ Střecha na kapli i sanktusníku byla tehdy krytá šindelem.

Jak šel čas

1823 Opravena střecha poškozená pádem stromu.

1854 Další oprava střechy po pádu stromu.

1868 Nákladem veřejné sbírky a rukou miletínského malíře Josefa Koláře proběhla oprava sochy Jana Nepomuckého. Očištění a nové obarvení sochy i oltáře.

Kaple v roce 1910

1904 Střecha kaple byla nově pokryta plechem.

1911 Oprava a nové posvěcení oltáře. Na místo původního (a tehdy již patrně ztraceného) oltářního kamene byl vložen nový, s ostatky svatých mučedníků Valeria a Gaudentia. Na fotografii, pocházející asi z poloviny 20. století, můžeme ještě za oltářem vidět původní barokní iluzivní výmalbu, která prostor opticky rozšiřovala. Oltář byl navíc doplněn dvěma dalšími andělíčky po stranách svatého Jana. Kdy tato výmalba zanikla, se mi nepodařilo zjistit. K opravám došlo také v 90. letech (střecha).

2008 Při bouřce 25. června zasáhl střechu a vížku kaple další padající strom. Oprava proběhla do konce roku.

2010 Opravena fasáda, vykáceny nejbližší stromy v okolí kaple.

2011 Na jaře proběhla oprava interiéru včetně oltáře. 15. května 2011 se po letech konala Svatojánská pouť a obnovená kaple byla vysvěcena bělohradským administrátorem R. D. Grzegorzem Puszkiewiczem.

Jan Hlavatý

Prameny a literatura:

Státní okresní archiv Jičín:

- Archiv města Miletín, Kronika města Miletína 1849-1930 (Jan N. Lhota a pokračovatelé)

- Kronika Miletína, města a okolí. Svazky II, V, VI, rejstřík ke svazku III (Josef Špringer).

- Farní úřad Miletín, Pamětní kniha 1836-1920

Archiv muzea v Miletíně:

- zápisky Františka Žáby v opise Rudolfa Dreyschuka CECHNER, Antonín: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu novopackém. Praha 1909.

LHOTA, Jan Nepomuk: Lázně Miletínské. Večerní vyrazení I (1831), č. 79, s. 631-632 a č. 81, s. 647-648.

Týž: Miletín nad Bystřicí. Příběhy jeho a památky. Brno 1888.

SKALICKÝ, František: O zapadlém vlastenci. Pod Zvičinou I/1920, č. 2, s. 21.

Fotografie: Autor a archiv autora